

## STOCKHOLMSKÄLLAN

## Änglamakerskans tredje offer

■ ■ Kring sekelskiftet 1900 uppmärksammades en rad rättsfall där kvinnor begått barnamord.

Kvinnorna hade tagit emot fosterbarn mot en summa pengar och sedan vanvårdat dem till döds. I folkmun kallades de änglamakerskor.

Den 6 juni 1905 skriver fru Alva Nordberg ett brev till fröken Elsa Gunhild Wigström, mamma till Naemi, tre månader gammal:

...Mitt minsta gull blef nog förkyld på resan, ty hon en dåreskrika både dag och natt. Naemi sträcker ut sig så man tror hon skall dö hvar minut. Nu skola vi just fara till provincialläkaren så att han kommer hit till henne och farfar. Jag är så ledsen och modfärd så jag vet ej hvad jag vill en gång. Om du kan Gunhild lilla så kom ut Pingst. Jag har fäst mig vid dig så nu längtar jag mycket efter dig. [...] Glöm aldrig att Naemi är din.

Senare samma sommar skulle Alva Nordberg dömas till två och ett halvt års straff-

arbete för att ha vanvårdat fyra barn till döds. Den allmänt förekommande benämningen på detta var "änglamakeri", vilket innebär att systematiskt ta emot fosterbarn för att sedan medvetet vanvårda barnen till döds eller mörda dem.

**Stockholm var kring** sekelskiftet 1900 en stad i snabb förändring. Mängder av människor flyttade till staden i jakt på en försörjning och ett bättre liv. I staden fanns arbetstillfällen, men lönen var mycket låg och arbetsdagarna långa. Att försörja en familj kunde vara mycket svårt. En ensamstående kvinna som blev ofrivilligt gravid hade små chanser att för-

**"En ensamstående kvinna som blev ofrivilligt gravid hade små chanser att försörja sig och sitt barn."**

sörja sig och sitt barn. Samhällets dom över dessa kvinnor och deras "oäktingar" var dessutom hård.

För att förekomma barnamord fick ogifta kvinnor 1778, genom det så kallade Barnamordsplakatet, rätt att föda som "okänd moder". Därmed öppnades marknaden för att ta emot fosterbarn mot en summa pengar och sedan, i vissa fall, vanvårda dem till döds. Ju snabbare barnet togs av daga, desto bättre förtjänst.

**De allra flesta** kvinnor som dömdes för änglamakeri levde i svår fattigdom och misär. Så var även fallet med Alva Nordström. I domstolsprotokollen rullas en historia upp om en husmoders ständiga jakt på pengar och om en manipulerad omgivning som inte förmår se ka-

tastrofen medan den pågår.

Hushållerskan Anna Jansson vittnar i ett förhör om hur hon noterat att Alva Nordberg gett fosterbarnen "oskäligen mängder vatten i mjölken" och hur mjölken som gavs Naemi vid ett tillfälle var grumlig, varpå "hustru Nordberg förklarade, att hon gifvit barnet choklad och att detta vore anledningen till att mjölken var grumlig".

**När Alva Nordberg** författar brevet till Naemis mamma är flickan redan död. Utan moderns vetskap begravs hon senare utanför Nordbergs hus på Gräddö. Då har kroppen förvarats gömd i Nordbergs vedbod i en månad. En nylagstiftning om utomäktenskapliga barn vann laga kraft 1918. Enligt den var båda föräldrarna tvungna att erkänna och försörja sina barn och därmed upphörde mer eller mindre fenomenet "änglamakeri".

Brevet till Naemis mamma och domstolsprotokollet om Alva Nordberg finns att läsa i sin helhet i Stockholmskällan.

Samuel Branting



Samtida fotografi från kvarteren i Mosebacke där Alva Nordström bodde.



Brevet till Naemis mamma.



**BROTTSPLATS.** Enligt domstolsprotokollet bodde paret Nordberg i "hus 1 b Mosebacke trappor" men mordet begicks på Gräddö där de hade sin sommarstuga. På vykortet från år 1900 syns Gräddös ångbåtsbryggan.